

и тежко болните, инвалидите, непълните семейства, семействата, в които единият или и двамата родители са безработни и т.н.), жителите на планинските и полупланинските райони и пенсионерите. Ако погледнем на проблема от друг ракурс, в най-голяма степен тя засегна циганите в България. Сред тях наблюдаваме най-драстичните форми на безизходицата, която в различна степен се изживява от голям брой хора в посттоталитарните общества, най-крайният израз на трудностите при адаптацията ни към променящите се условия на живот.

● Циганите заемат най-ниските равнища в социалната стратификация на българското общество. Една значителна част от тях лесно се определят от “другите” като цигани на базата на някои антропологически и културни особености - по-мургав цвят на кожата, черни коси и очи, “индийски черти” на лицето, предпочитание към ярките цветове в облеклото, специфичен начин на живот, култура на поведението и т.н. Освен това традиционното отношение към тях е ако не враждебно, то поне пренебрежително. Всичко това - очебийността на представителите на ромската общност, тяхната бедност и безвластие, предубедеността и негативните чувства към тях - лесно превръщат циганите в изкупителна жертва в кризисни ситуации като тази, която изживяваме в момента.

Днес ромите отново изпълняват една неблагоприятна роля, ролята на “лошото дете в семейството”, на “отвратителния друг”, която в епохата на модернизацията все по-често им се налага като типична. ●

За обикновения човек в посттоталитарното общество, изправен пред непоносимата тежест да поеме цялата отговорност за бъдещето си в една постоянно променяща се и “изплъзваща се” действителност без ясни правила и норми, да проявява инициативност и творчество, след като е учен само да бъде послушен изпълнител; да се чуди как да осигури средства за най-необходимото, наблюдавайки разкоша на забогатяващите пред очите му, за този масов човек не е лесно да признае дори пред себе си, че изпитва страх; че е разколебан в умението си да се адаптира към сложната ситуация, в която се намира. На индивидуално равнище той се “справя” с тези страхове и колебания, използвайки различни защитни механизми: “изтласкване” на страховете в подсъзнателното, приписване на негативните си характеристики на “другите”. Много удобен за тази цел е циганинът - представителят на общността, която най-силно се съпротивлява на разрушаването на традиционния начин на живот, която отхвърля ценностите на индивидуализма и модернизацията, която успява да съхрани уюта на сигурността, получаван от съзнанието, че имаш